№ 248 ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 1910 ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ № 248

ԵՐԵՍՈՒՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում դրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՍԻՆԷՄՕ-ԹԱՏՐՕՆ ,,ՄՕԴԷՐՆ" (Րիչչիի շինութիւն) Այսօր ծրագրից դուրս, իւրաքանչիւր սէանսից յետոյ տեղի կունենայ առաջնակարգ արտիստներ՝
ՉԻՆԱՑԻՆԵՐԻ ԲԵՄ ԵԼՆԵԼԸ ղեկավարութեամբ գիւկատոր
ԿԱՌԻ-ՏԷՆ-ՉԺԻԻ. Բացի այդ՝ ցոյց կը տրվեն գեղարուեստական ծրագրով պատկերներ, որոնցից իր վրա ուշադրութիւն է գրաւում ԿՈՄՍ ԼԵՎ ՏՕԼՍՏՕՅԸ
ԵԱՍՆԱՅԱ ՊՕԼԵԱՆԱՅՈՒՄ ՊԱՏԿԵՐԸ
Գները սովորական են Վարչութիւն՝ ԱՊՕԼԼՕՅԻ և ՄՈՒԼԷՆԻ

Թիֆլիսի Կենտրոնական Նպաստամատոյց Ցանձնաժողովը խորին վշտով յայտնում է Ցանձնաժողովի նախագահ, Վրաստանի և Իմերէթիայի Թեմի առաջնորդ
ԳԱՐԵԳԻՆ ԱՐՔԵՊ. ՍԱԹՈՒՆԵԱՆԻ
մահվան մասին, որ տեղի ունեցաւ Թիֆլիսում: Թաղումն այսօր, Վանքի աւագ եկեղեցու բակում: 1251. 1—1

ԿԱՆԱՑԻ ԳԼԽԻ ՍԱՐՔ ՈՒ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ
գնել ցանկացողներին խնդրվում է դիմել
ԲԱԼԱՍԱՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆՑԻ ԽԱՆՈՒԹԸ,
որ գտնվում է ԲԱԳԻՒՈՒՄ, Տարգօվայա փողոցի վրա, Մուխտարովի տանը:
(կ.) առ. 1236. 3—2

ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 10-ից 1910 Թ.
ФАБР МАРКА 1910 Т-ВА «КОМЕТА» ТИФЛИСЪ
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ «КОМЕТА» Աւճալակի հրապ. № 8.
ԲԱՑՎՈՒՄ Է
ԾԽԱԽՈՏԻ ՆՈՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ԸՆԿ. ,,ԿՕՄԷՏԱ"
ՑԻՐՄԱՅՈՎ.
Ֆաբրիկայի վարչութիւնը հարկ է համարում տեղեկացնել յարգելի հասարակութեան, որ ինքը 2 տարուց աւելի պատրաստվելով բանալ ծխախոտի գործարան, ձեռք է առել ամեն միջոցներ՝ ֆաբրիկան գնելու աչնպիսի պայմաններում, որ կարելի լինի համեմատաբար ոչ-բարձր գներով բաց թողնել ամենաբարձր յատկութեան ապրանք:
Այդ նպատակով ֆաբրիկայի վարչութիւնը մեծ քանակութեամբ գնել է լաւ տեսակի ծխախոտ, ձեռք է բերել միանգամայն կատարելագործված մեքենաներ, որոնք կրճատում են արդիւնաբերութեան ծախքերը: Դ. պ. ծխողներին ապահովելու նպատակով ֆաբրիկան դրված է առողջապահական հիմունքների վրա, բանւորները վարձված են ֆաբրիկային բժշկի քննութիւնից յետոյ, որին և յանձնարարված է պարբերաբար զննել բանւորներին:
Յայտնելով հասարակութեանը մեր ֆաբրիկայի բացման մասին, վարչութիւնը չը պիտի դիմէ սովորական բազմախոստում րէկլամների, համոզված լինելով որ ամենալաւ րէկլամ կարող է ծառայել մեր արդիւնաբերութեան բարձր յատկութիւնը: Ցոյս դնելով հասարակութեան ուշադրութեան, վարչութիւնը ձեռնարկում է գործին՝ դեվիզով—
ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԵԶ ՀԵՏ
Եւ խնդրում է սպառողներին համեմատական կերպով համոզվել
ԸՆԿ. ,,ԿՕՄԷՏԱ"
(ու.կ.ե.) ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ: 1242. 3—2

Թիֆլիսի Ժողովարան

Թիֆլիսի Ժողովարանի Աւագների Խորհուրդը — սարքել է —

Նշանակել մրցումն

ԿԱՊԱԼՈՎ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻ ԲՈՒՖԷՏԸ.

Նրանք, որոնք կամենում են մասնակցել մրցումներ, պարտաւորվում են ներկայացնել իրանց յայտարարութիւնները ժողովարանի գրասենեակին ոչ ուշ քան մինչև ներկայ նոյեմբերի 18-ը:

Պայմանների մասին կարելի է տեղեկանալ ժողովարանի գրասենեակում ամեն օր, երեկոյեան ժամը 8-ից մինչև 10-ը:

(կ.) առ. 1256. 2—1

ԱՆՄԽԻԹԱՐԱԿԱՆ ԵՐԵՒՈՅԹ

Մի քանի ժամանակից ի վեր մամուլի էջերում արձանագրվում են տեղեկութիւններ Շիրակից դէպի Ամերիկա պանդխտող հայ գիւղացիների մասին:

Տարիներ շարունակ հայ գիւղացիներ պանդխտում էին Թիւրքահայաստանից դէպի Ամերիկա և նրանց թիւը վերջին ժամանակ հասաւ մինչև երեսուն հազար հոգու:

Բայց Անդրկովկասից գնացողներ չը կային: Մեր երկրի գիւղացիները աշխատում էին գործ գտնել իրանց գիւղերի շրջապատներում, երկաթուղային գծերի մօտ, քաղաքների և գործարանների շրջաններում:

Այժմ կովկասահայ գիւղացին փորձ է անում աշխատանքի աղբիւրներ գտնելու Ամերիկայում:

Այդ էր պակաս:

Շիրակի գիւղացին չէ կարողանում հայթայթել իր ապրուստը մայր հողի վրա, իր հայրենի երկրում և անցնում է ծովի ու օվկիանոսի ջրերը՝ հեռաւոր երկրում նիւթական միջոցներ ձեռք բերելու:

Երևոյթը լուրջ է:

Եւ պէտք է կանգ առնել նրա վրա, խորհրդակցութեան նիւթ շինել նրան, պարզել իրերի դրութիւնը և ելք որոնել այնպիսի եղանակով օգնելու գիւղացուն, որ նա ստիպված չը զգայ իրան այնպիսի բացասական և ճակատագրական քայլեր անելու, ինչպէս է հեռաւոր Ամերիկա պանդխտելը և գուցէ ապագայում նաև գաղթելը:

Փաստն այն է, որ հայ գիւղացին անկարող է հանդիսանում իր մայր երկրում ստանալ այն միջոցները, ինչ որ անհրաժեշտ է նրա ապրուստի համար, և գնում է այնտեղ, ուր նա գտնում է այդ միջոցները:

Սակայն մի՞թէ մեր երկիրը այնքան արդէն սակաւահող և նեղ է դարձել, որ գիւղացին չէ կարող այլ ևս նրա վրա ապրել և ստիպված է ուրիշ աւելի ընդարձակ տեղեր չուել:

Ոչ, ամենևին ոչ:

Եթէ, արդարև, այդպէս լինէր, և մեր երկիրը այնպէս խիտ բնակեցրած և այնպէս ուժեղ մշակութեան ենթարկված լինէր, որ անկարելի լինէր նոր մարդկանց համար տեղ և աշխատանք գտնել, այն ժամանակ մենք պէտք է հաշտվէինք այդ երևոյթի հետ, որքան էլ դա անախորժ լինէր մեզ համար:

Բայց այդպէս չէ ամենևին գործերի դրութիւնը:

Մեր երկիրը ամենևին խիտ բնակեցրած չէ, մեր հողը ամենևին մեծ մշակութեան չէ ենթարկված: Եւ դեռ այնքան արդիւնաբերական ոյժեր կան չը շօշափված և չը շարժված մեր երկրում, որ կրկնակի թւով ժողովուրդ կարող էր ապրել մեր երկրում և ապահովել իր ապրուստը:

Երկիրը պարունակում է իր մէջ քնած արդիւնաբերական ոյժեր մեծ քանակով. բայց ազգաբնակութիւնը չը գիտէ օգտվել այդ ոյժերից և թշուառ օրեր է անցկացնում այնտեղ, ուր կուտակված են բարիքներ՝ ներկայումս անմատչելի նրա համար:

Դժբաղդաբար, մեր հասարակութեան շրջաններում, նոյն իսկ մեր բնակելի գենտ խաւերում, բաւականաչափ չէ գիտակցված այն անհրաժեշտութիւնը, որ հրամայողաբար դնում էր մեր առաջ կեանքը, թելադրելով ձեռնարկել մի շարք սիստեմական գործունէութիւններ՝ բարձրացնելու մեր գիւղացիական ազգաբնակութեան աշխատանքի որակը, բեղմնաւորելու նրա արհեստը նոր հմտութիւններով և կատարելագործութիւններով:

Կարիքը աղաղակող է, երկրագործական աշխատանքի բարւոքման պահանջը հրամայական է, բայց մեր հասարակութիւնը մինչև այժմ խուլ է մնացել այդ կարիքի և այդ պահանջի ձայնին:

Եւ միայն նոր նոր սկսվում է գիտակցութիւնը շաւիղներ բանալ հասարակութեան մի քանի խաւերում և հասկացվել այն քարոզը, որ առանձին անհատների բերանով հնչվում էր մեր երկրում՝ կոչելով մարդկանց դէպի բեղմնաւոր կուլտուրական գործունէութիւն բարւոքելու և բարձրացնելու ժողովրդի արհեստը:

Ա. Քալանթար

Լ. ՏՕԼՍՏՕՅԻ ՄԱՍԻՆ

Աստապօվօ, 5 նոյեմբերի

Միտրոպոլիտ Անտօնիի հեռագիրը Տօլստոյին՝ ասում է. «Եկեղեցուց ձեր անջատվելու առաջին իսկ րօպէից ես անդադար աղօթում էի և այժմս էլ աղօթում եմ, որպէսզի Տէրը վերադարձնէ ձեզ եկեղեցուն: Գուցէ նա շուտով կը կանչէ ձեզ իր դատաստանին: Ես ձեզ, հիւանդիդ, այժմ աղաչում եմ՝ հաշտվեցէք եկեղեցու և ուղղափառ ռուս ժողովրդի հետ: Թող օրհնէ և պահպանէ ձեզ Տէրը»:

Տօլստոյը գիշերը չը քնեց, առաւօտեան դէմ քնեց: Տաքութիւնն է 37,3, սիրտը, ինչպէս առաջ, վատ է. զարկերակն աւելի լաւ է:

Կայացաւ բժիշկների համախորհուրդ: Հենց այս րօպէիս հրատարակվեց հետևեալ բիւլլէտէնը. «Տօլստոյը գիշերը համարեա չը քնեց, յաճախ ընկնում էր ինքնամոռացութեան մէջ, զառանցում էր: Առաւ. դէմ հանգստացաւ: Տաքութիւնը երեկոյեան 38,4 էր. առաւ. 37,1. զարկերակը՝ 120, ընդմիջումներով. շնչառութիւնը՝ 40: Շատ մեծ թուլութիւն: Գիտակցութիւնը պարզ է: Հիւանդին սրսկեցին կամֆօր»:

Տօլստոյի մօտ կանչվեցին բժիշկներ Շչուրօվսկին և Ուսովը Մոսկվայից: Երկիւղը մեծ է, բայց յոյսը կորած չէ: Առաւ. հիւանդի մօտ թոյլ տրվեց աղջիկը Տատիանան:

Ցերեկ. ժամը 4-ին կլիզմայից յետոյ տաքութիւնը իջաւ մինչև 37-ի: Տօլստոյը կերակուր ընդունեց: Զկրտոցը ժամանակ առ ժամանակ դադարում է: Զարկերակը մի դրութեան մէջ է: Հիւանդի մօտն է գտնվում նրա աղջիկը՝ Տատիանա Լվօվնան:

Բիւլլէտէն երեկ. ժամը 7-ից. «Տաքութիւնն է 36,6, զարկերակը 110, շնչառութիւնը 36: Հիւանդը շատ քիչ կերաւ: Ամբողջ օրը թմրած վիճակի մէջ է: Գիտակցութիւնը պարզ է. մեծ թուլութիւն է»: (Հ. Գ.)

Պ ե տ ե ր բ ո ւ ր գ.—Հեռագրում են, որ Լ. Ն. Տօլստոյի դրութիւնը ծանր է: («Б.»)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կարս, 5 նոյեմբերի

Կարսը վերցնելու ժամանակ ընկած զինւորականների արձանը օծելու օրվայ նախօրեակին քաղաք եկան Կովկասի Փոխարքան կնոջ հետ և Վրաստանի էկզարխը: Կայարանում Փոխարքան ընդունվեց իշխանութիւններից, հանդիսին եկած գեներալներից, քաղաքացիների և ազգաբնակութեան պատգամաւորութիւններից, որոնք մատուցին աղ ու հաց: Փոխարքան կնոջ հետ՝ դրօշակներով զարդարված փողոցներով և շարք շարք կանգնած զօրքերի միջով գնաց եկեղեցի: Եկեղեցում էկզարխը կատա-

ՆԵՐԿ. 5. ԱԲՕՆԸՄԵՆՏԻ ՀԱՇԻՒՆ 5.
ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՕՆ
Երկուշաբթի, նոյեմբերի 8-ին
ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԸ
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ
առաջին անգամ Թիֆլիսում
ԹԱՐԳՄԱՆԱԿԱՆ
ՊԱՐՈՆ ՄԻՆԻՍՏՐԸ
(ՄԱԳԻԼԸ)
Դրամա 4 արարուածով, հեղ. Բէրնշտէյնի, թարգմ. Մամբրէի
Մասնակցում են. տ. տ. Արաքս, Գուլազեան, Զաբէլ, Ժասմին, Մայսուրեան, Ցասմիկ, պ. պ. Աբէլեան, Ալլահվերդեան, Արաքսեան, Արմէնեան, Զարիֆեան, Խաժակ, Միրզոյեան, Շահխաթունի, Ուշտունի և Փիրումեան:
Սկիզբը երեկոյեան ժամը ճիշդ 8-ին է: Գլխ. րէժիսեօր՝ Ա. Արմէնեան
Աբօնըմենտը 20% զիջումով շարունակվում է:
Վարչութեան հերթապահ անդամներ՝ Բ. Տէր-Սարգսեան, Լ. Բարայեան
1250. 1—1

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿ. ,,ՇՈՒԿԵՐՏ և ԿՕՄ." ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ
Պետերբուրգի «ՍԻՄԷՆՍ և ՀԱԼՍԿԷ» ռուսական էլեքտրո-տեխնիկական գործարանների ակց. ընկ., Բերլինի «ՍԻՄԷՆՍ և ՀԱԼՍԿԷ» ակց. ընկ., Բերլինի «ՍԻՄԷՆՍ ՇՈՒԿԵՐՏ-ՎԷՐԿԷ» ակց. ընկ., Կօլօմէնի մեքենագործական ընկ. եւ եղբ. «ԿՐՕՍԼԷՅ» անգլիական գործարանի ներկայացուցիչներ:
ԷԼԵՔՏՐՕՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ — Դինամօ-մեքենաներ, էլեքտրաշարժիչներ ամեն տեսակ և ոյժի մշտական և փոփոխվող էլեքտր. հոսանքի համար: Էներգիայի յանձնումն որոշ հեռաւորութեան վրա: Քաղաքներ և մասնաւոր ձեռնարկութիւններ լուսաւորելու համար կենտրոնական կայարանի սարքումն: Թրանսֆօրմատօրներ: Օդամաքրիչներ ամեն տեսակ նպատակի համար: Օզօնի օդամաքրիչներ:
ԷԼԵՔՏՐ. ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ — Մշտական և փոփոխվելիք լուսաւոր. համար մէկ և բազմաֆազ հոսանք: Երկաթուղային ազդանշան:
ՀԵՌԱԳՐԻ ԵՒ ՀԵՌԱԽՕՍԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ — Անթել հեռագիր: Հեռագրական ապարատներ: Ամեն տեսակ հեռախօսներ: Վտանգազերծ ազդանշան գործիքներ:
ԼԱՄՊԱՆԵՐԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ — ԱՂԵՂՆԱՁԵՒ լամպաներ՝ ուչագրաւ և սովորական: Տնտեսական լամպաներ ,,ՏԱՆՏԱԼ" և ,,ՄԻ-ՊԱՏՐՕՑՊԱՅԻՆ ԼԱՄՊԱՆԵՐ": Լամպաներ ածխային թելով:
ՊԵՀԵՍՏՈՒՄ կան՝ դինամօ-մեքենաներ, էլեքտրաշարժիչներ, հաղորդիչներ, զանազան տեսակ նիւթեղէններ էլեքտրական կառուցուածքների համար և այլն:
ՊՐԷՅՍ-ԿՈՒՐԱՆՏՆԵՐԸ եւ ՆԱԽԱՀԱՇԻՒՆԵՐԸ ուղարկվում են ըստ առաջին պահանջման:
Տէլէֆօն № 533. Հասցէն հեռագիրների համար՝ Шукертъ, Тифлисъ.
(կ.) առ. № 1. 423. 26—16

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
Աւագների Խորհուրդը յայտնում է ի տեղեկութիւն պ. պ. անդամների, որ հինգշաբթի, նոյեմբերի 19-ին, երեկոյեան ժամը 6-ին
նշանակված է
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ
մի քանի անտեսական հարցեր քննելու համար:
(7, 19) առ. 1255. 2—1

Թիֆլիսի Ժողովարան
(Ձմեռային շէնքում)
ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐ
ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ օրերը՝ լարանուագ խումբ, սազանդար և ՊԱՐԵՐ:
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ օրերը՝ լարանուագ խումբ:
ՇԱԲԱԹ օրերը՝ սազանդար:
ԿԻՐԱԿԻ օրերը՝ սինեմատօգրաֆ:
Հիւրերը մուտքի համար վճարում են՝ անդամների յանձնարարութեամբ՝ երեքշաբթի օրերը—1 րուբլի, իսկ հինգշաբթի, շաբաթ և կիրակի օրերը—50 կոպէկ:
Երեկոյթների սկիզբը ժամը $8^1/_2$-ին:
(կ.) առ. 1148. 0—6

НОВАЯ КНИГА
ПО ВОСТОКОВѢДѢНІЮ
,,АРМЕНІЯ".
Путевые очерки и этюды Х. Ф. Б. ЛИНЧА.
Переводъ съ англійскаго Елизаветы Джунковской.
Въ 2-хъ томахъ. Со 197 иллюстр.
Томъ I.—Русскія провинціи. 597 стр.
Томъ II.—Турецкія провинціи. 679 стр.
Цѣна за два тома въ роскошныхъ переплетахъ 18 рублей.
Складъ изданія въ Центральной Книжной Торговлѣ въ Тифлисѣ.

րեց հանդիսաւոր հոգեհանգիստ Նիկոլայ I և Ալեքսանդր II կայսրների, Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլաեվիչի և Կարսի բոլոր հերոսների յիշատակին:

(Հ. Գ.)

—

Հավր, 5 նոյեմբերի

Նաւաշինարանների և ապրանքային կայանների ծառայողները գործադուլ արին, պահանջելով ընդունել արձակված ընկերներին: (Հ. Գ.)

—

Լօնդօն, 5 նոյեմբերի

Բրիստոլի մօտերը գտնվող հանքում մեծ դոյլի ընկնելուց երեք հոգի սպանվեցին, 25 հոգի վիրաւորվեցին:

Քաղաքական կացութիւնը կենդանի հետաքրքրութիւն է ստեղծում: Պաշտօնական «Վեստմինստէր - Գազէտի» տեղեկութիւնների համաձայն, կառավարութիւնը մտադիր է շուտով պարլամենտը արձակել: Մինչև արձակումը առ այժմ լորդերը քննում են veto-ի բիլլը: Կարծում են, որ արձակումը տեղի կունենայ նոյեմբերի 15-ից ոչ շուտ: Օպպօզիցիայի շատ լորդեր խորհրդակցութեան ժողովվեցին լորդ Լէնսդօունի մօտ այն հարցի համար, թէ ինչպիսի դրութիւն են ընդունելու veto-ի բիլլի վիճաբանութիւնների մէջ:

Լորդերի պալատ: Ռօզբէրրին առաջարկում է ընդունել վերին պալատի բարենորոգման բանաձևը: Ռօզբէրրիի նախագծով լորդերի պալատը բաղկացած է ժառանգական պէրերից ընտրված, արմատական պէրերից նշանակված, նաև լորդերի պալատից դուրս կանգնած անձերից և վերջապէս լորդերի պալատում իրանց պաշտօնների համեմատ մասնակցողներից: Ռօզբէրրին պնդեց բանաձևը ընդունելու վրա, մատնանշելով՝ որ շատ քիչ ժամանակ է մնացել. գուցէ լորդերի պալատը աւելի յարմար առիթ ունենայ քննելու այս կամ այն բանաձևը: Հռետորի կարծիքով բանաձևն ընդունելով կը լուծվի մի սահմանադրական մեծ պրօբլէմ և կը պահպանվի հին սահմանադրութիւնը առանց երերումների, որ ստեղծվում են պարբերական ընդհանուր ընտրութիւններով: Բանաձևը ընդունվում է միաձայն:

Բալֆուրը Նօդինհէմում ճառի մէջ յայտնեց, որ նա դէմ է ընտրովի վերին պալատին. veto-ի կառավարական բիլլի հարցը առաջ են մղել սօցիալիստները և իրլանդական կուսակցութիւնը. կառավարութիւնը ձեռնարկում է սահմանադրութիւնը ոչնչացնելու, ղեկավարվելով ոչ թէ դեմօկրատիայի շահերով, այլ հօմրուլի ամերիկացի կողմնակիցների կամքով. զիջելով նրանց պահանջներին, Անգլիան կը դադարէ ինքն իրան կառավարող լինելուց:

«Թայմս» լրագրի յայտնելով, եապօնական կառավարութիւնը Լօնդօնի նաւակառուցման ֆիրմային պատուիրել է 28,000 տօննի դրէդնօուտ:

Համայնքների պալատում Ասկվիտն ասաց, որ կառավարութիւնը խորհուրդ է տուել թագաւորին արձակել պարլամենտը մի շարք անհրաժեշտ միջոցներ ընդունելուց յետոյ:

Սուֆրաժիստկաների բազմամարդ մի խումբ փորձեց ոյժով ներս մտնել պարլամենտի բակը, բայց հեռացվեց հեծեալ ոստիկանութեան պահակախմբից: 82 կին ձերբակալվեցին:

Ասկվիտը համայնքների պալատին յայտնեց, որ պարլամենտը կարձակվի նոյեմբերի 15-ին:

Համայնքների պալատ: Առաջին մինիստրի յայտարարութեան պատճառով նիստն այն աստիճան բազմամարդ է, որ պարլամենտի անդամներից շատերը տեղ չը գտան: Բալֆուրը և Ասկվիտը դահլիճ մտնելիս ընդունվեցին իրանց կողմնակիցների ցնծագին ողջոյններով: Իր ճառի սկզբին Ասկվիտը առաջարկեց պարլամենտին քննել բիւջէն նրա էական կէտերով, այսինքն թէյի տուրքը, եկամտալին հարկը: Այնուհետև յիշելով որ կառավարութեան ներկայացրած բանաձևը veto-ի իրաւունքի մասին ընդունվեց պալատից ապրիլին ահագին մեծամասնութեամբ, Ասկվիտը շարունակում է. «Ներկայ րօպէին անօգուտ է հարցի բարեյաջող լուծումը որոնել այս պարլամենտում կուսակցական կռւի աղմուկի մէջ: Այդ պատճառով կառավարութիւնը իր պարտականութիւնը համարեց խորհուրդ տալ թագաւորին ըստ հնարաւորութեան շուտով արձակել պարլամենտը: Արձակումը սպասվում է նոյեմբերի 15-ին: Ընդհանուր ընտրութիւնները կարող են վերջանալ մինչև Ծնունդ»: (Բուռն ծափեր մինիստրութեան կողմնակիցների աթոռներում): Բալֆուրը խօսեց Ասկվիտից յետոյ, հեգնեց կառավարութեան վճիռը՝ ներկայացնել պալատի քննութեան միայն բիւջէի մի մասը: Բալֆուրի կարծիքով կառավարութիւնը իր վրա վերցրել է ծանր պատասխանատուութիւն, խորհուրդ տալով թագաւորին: Համայնքների պալատի նիստը փակվեց:

Լորդերի պալատում Կրիւն նոյն տեսակ յայտարարութիւն արեց, ինչպէս Ասկվիտը համայնքների պալատում: Լէնսդօունը խստագոյնս պարսաւեց կառավարութեանը՝ պարլամենտը արձակելու համար: Կրիւն յայտնեց, որ եթէ Լէնսդօունը կը վստահեցնէ թէ բիլլը կընդունվի առանց փոփոխութիւնների, այն ժամանակ հարցը նորից կը քննվի: Կրիւն ենթադրում է, որ եթէ կառավարութիւնը ընտրութիւններին մեծամասնութիւն ստանայ, պէրերը կը կատարեն ժողովրդի կամքը: (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 5 նոյեմբերի

Աւստրիական պատգամաւորութիւնը ընդունեց նաւատորմի համար նշանակված արտակարգ գումարները: Ծովակալ Մօնդէկուկոլին մատնանշեց, որ մեծ պետութիւնները ցոյց են տալիս տենդային փութկոտութիւն նաւաշինութեան մէջ. Աւստրօ-Ունգարիան չէ կարող յետ մնալ, եթէ ցանկանում է պաշտպանել Ադրիատիկ ծովի դիրքերը և ափերը. հետևեալ պատգամաւորութեանը նա կը ներկայացնէ նաւակառուցման ծրագիր 4 կամ 6 տարիների համար:

Պատասխանելով Րենների միջհարցին այն մասին, իբր ռուսական կառավարական մարմինները միջամտում են դատարանի և ոստիկանութեան գործողութիւններին Աւստրիայի մէջ, մինիստր-նախագահը յայտնեց, որ ոչ մի դաղտնի համաձայնութիւններ Ռուսաստանի հետ այդ առարկայի առթիւ չը կայ:

Աւստրիական պատգամաւորութիւնը փակվեց:

Իտալացիների և սօցիալ-դեմօկրատների բուռն բանակռւից յետոյ փակվեց Տրիէստի սէյմը: (Հ. Գ.)

—

Բերլին, 5 նոյեմբերի

60 զինուորներ Կօրֆու կղզու վրա հրաժարվեցին շարունակել ծառայութիւնը: Վենիզէլօսը կարգադրեց բերել նրանց Աթէնք խիստ պատիժ տալու համար: (Հ. Գ.)

—

Լվօվ, 5 նոյեմբերի

Ուկրայնցիների պարագլուխ Լէվիցկին և ռուս ազգային կուսակցութեան պատգամաւորները բողոքեցին սէյմում ընտրողական բարենորոգման միակողմանի մշակութեան դէմ: Լեհերի առաջարկութեամբ սէյմի նստաշրջանը յետաձգվեց մինչև բարենորոգման նախագծի պատրաստումը: (Հ. Գ.)

—

Պարիզ, 5 նոյեմբերի

Վերջին օրս ջուրը Սէնայի վրա բարձրացաւ 50 սանտիմետր: Պասսի փողոցը և Իվրի գետափը ջրի տակն են: (Հ. Գ.)

—

Սան-Անտօնիօ (Տեխաս), 5 նոյեմբ.

Միացեալ Նահանգների գաղտնի ոստիկանութիւնը երևան հանեց դաւադրութիւն, որ ուղղված է Մեկսիկայի կառավարութեան նախագահի դէմ: Վաղը չէ միւս օրը սպասվում էր ապստամբութիւն: Դաւադիրները զէնք էին ձեռք բերել Միացեալ Նահանգներում: (Հ. Գ.)

—

Դէնվէր, 5 նոյեմբերի

Օդագնաց Րալֆ Ջանստօնը, որ սահմանեց աշխարհային մրցակէտ բարձրութեան համար, ընկաւ 800 ֆուտ բարձրութիւնից և սպանվեց: (Հ. Գ.)

—

«Закавказье» թերթը, չը գիտենք ինչ աղբիւրից քաղելով, հաղորդում է հետևեալ լուրը.

«Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընտրութեան կարգը փոփոխելու հարցի համար, որպէսզի առաջն առնվի կովկասեան հայերի ճնշող մեծամասնութեան, մեկնում է մի յատուկ յանձնաժողով հոգևոր դեպարտամենտի պետ Պետրօվի առաջնորդութեամբ և հայ գրաքննիչ Ջարլխանի ուղեկցութեամբ: Հարցը քննութեան կառաջադրվի էջմիածնում: Յանձնաժողովը ռեվիզիայի է ենթարկելու նաև էջմիածնի կենտրօնական հաստատութիւնները և առանձին ուշադրութիւն է դարձնելու կրթական հաստատութիւնների դրութեան վրա»:

Այս լուրը, եթէ միայն ճիշդ է, մեծ կարևորութիւն է ներկայացնում: Մենք կարծում ենք, որ սխալ կայ. Կաթողիկոսի ընտրութեան ժամանակ ճնշող ազդեցութիւն գործում են ոչ թէ կովկասեան հայերը, որոնց պատգամաւորների թիւը 27 է միայն, այլ թիւրքահայերը, որոնց պատգամաւորների թիւը 90 է: Ուրեմն խնդիրը վերաբերում է «Պօլօժենիայի» փոփոխութեան:

—

Պ ե տ ե ր բ ո ւ ր գ.—Սենատում քննվեց ռուսական միապետական զանազան միութիւնների միջնորդութիւնը՝ յանձնելու գերագոյն դատարանին իբրև «յեղափոխականների» մինիստրների խորհրդի նախագահ Պ. Ա. Ստոլիպինին՝ հրէաների մասին հրահանգ հրատարակելու համար, Պետական Դումայի նախագահ Ա. Գուչկովին՝ Դումայում «յեղափոխական» ճառեր թոյլ տալուն համար, Պ. Միլիւկովին՝ յեղափոխական ճառեր արտասանելուն համար: Սենատը ձևական պատճառներով այդ միջնորդութիւնը թողեց առանց քննութեան: («Б.»)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ ԵՒ ԹԻՒՐՔԻԱ

Թէհրան, 5 նոյեմբերի

Ղօչանի ոստիկանապետը բռնի խուզարկութիւն կատարեց Սպահանի ռուսաց հիւպատոսատան տեղական գործակալի տանը՝ թագնվող յանցաւորի որոնելու պատրուակի տակ: Գործակալը տանը չէր, սակայն ոստիկանութիւնը տակն ու վրա արեց գործակալի կացարանը, ըստ որում գործակալը ենթարկվեց հայհոյանքի և վիրաւորանքի: Թէհրանի դեսպանը շահի կառավարութեանը ներկայացրեց պաշտօնական բողոք, պահանջելով պատժել յանցաւորներին և բաւարարութիւն տալ հասցրած վիրաւորանքի համար:

Ռուսական միսիայի և պարսից կառավարութեան ներկայացուցիչների յանձնաժողովը Էնզելի—Թէհրան ճանապարհի մասին որոշեց նաւահանգըստային տուրքի չափը Էնզելիում, որպիսի տուրքը առնվելու է 1911 թւի յունվարից:

Հազարաւոր ամբոխը ժողովվեց Արտիլէրիական հրապարակի վրա, որ գրաւել են զօրքերը: Հռետորները մեղադրեցին Ռուսաստանին և Անգլիային Պարսկաստանի անկախութեանը ձեռնամխելու մէջ և գովաբանեցին Գերմանիային մահմեդականներին հովանաւորելու համար: Կարդացվեց եւրօպական պետութիւններին և պարլամենտներին ուղղված դիմումը, որով գանգատ է յայտնվում Պարսկաստանում կատարվող անգլօ-ռուսական քաղաքականութեան դէմ: (Հ. Գ.)

—

Լօնդօն, 5 նոյեմբերի

«Թայմսի» ասելով, պարսկական երկաթուղու նախագիծն Անգլիայում վերաբերվում են մեծ ուշադրութեամբ: Առաջարկվելով Պետերբուրգում, այդ նախագիծը ստացաւ մինիստրների խորհրդի նախագահի և արտաքին գործերի մինիստրի լիակատար հաւանութիւնը: Նա վկայում է անգլօ-ռուսական համաձայնութեան բարենպաստ հետևանքների մասին, միւս կողմից թեթևացնում է Պարսկաստանի ազգային վերածնութեան խնդիրը:

«Թայմսը» համակրելով Պարսկաստանում երկաթուղագիծ կառուցանելու ռուսական նախագծին, ասում է, որ գիծը բաւականաչափ նպաստելու է Պարսկաստանի տնտեսական զարգացմանը. ապագայում նա կարող կը լինի Արևմտեան Պարսկաստանի վրայով միանալ Բաղդադի երկաթուղագծի հետ՝ Գերմանիայի հետ բարեկամական համաձայնութիւն կապելու դէպքում:

(Հ. Գ.)

—

Կ. Պօլիս, 5 նոյեմբերի

Բ. Դուռը վճռեց դիմել մեծ պետութիւններին մի յայտարարութեամբ՝ թէ մտադիր է հիմնել նաւթի մենավաճառութիւն, տուրք վերցնելով արտասահմանեան նաւթից:

Դերինջէ նաւահանգիստը Իզմիտի ծոցում հրդեհը ոչնչացրեց: Այրվեցին 900 տներ: (Հ. Գ.)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻ ՑԱՒԱԼԻ ՄԱՀ

—

Մոսկվայի լրագիրները հաղորդում են, որ վերջերս ինքնասպանութիւն է գործել մի հայ երիտասարդ՝ Ս. Ն. Թարասեան, որ յայտնի էր Մոսկվայի գրական-գեղարուեստական շրջաններին իբրև պաշտպան և հովանաւոր գեղարուեստի և Մոսկվայի Գեղարուեստական թատրօնի սեփականատէրերից մինն էր: Նրա գեղարուեստական ճաշակը սաստիկ զարգացած էր և լինելով մեծ հարստութեան տէր (նա «Թարասեան Եղբայրք» յայտնի առևտրական տան անդամներից մինն էր և տարեկան մօտ 100,000 ր. եկամուտ ունէր), նա իր եկամուտի մեծ մասը գործ էր դնում գեղարուեստի վրա, օգնում էր արտիստներին, որոնցից շատ սիրված և յարգված էր: Նա կրթված և մօտ 30 տարեկան երիտասարդ էր և պարապում էր նաև գրականութեամբ. գրել է մի քանի բեմական գրուածներ, որոնց մէջ «Դրացիներ» («Соседи») կօմեդիան, որը բեմի վրա բաւական աջողութիւն ունեցաւ: Նորերս Մոսկվայում բացվեց մի նոր կաբարէ «Զղջիկ» անունով, որի հիմնադիրներից մինը և գլխաւորը՝ Ն. Թարասեանն էր:

Միաժամանակ Թարասեանի հետ ինքնասպանութիւն են գործել Սոկոլովի մանուֆակտուրայի վերատեսուչ Ն. Ժուրավլեվ, որ նոյնպէս Գեղարուեստական Թատրօնի պահպանողներից մինն էր, և ֆաբրիկանտի կին Օ. Գրիբօվա, ծնեալ Եաւիւինսկայա, որ նոյնպէս գեղարուեստասէր էր: Ասում են, որ երեքն էլ միաբանվել են և ինքնասպանութիւն գործել: Պատճառները դեռ յայտնի չեն:

Թէև երիտասարդ Ն. Թարասեանը կտրված էր հայկական կեանքից և ոչ մի աղերսութիւն չունէր նրա հետ, բայց ցաւալի է նրա կորուստը իբրև գեղարուեստի սիրահարի, պաշտպանի և ռուս գրողի:

ԿՈՄՍ Ա. Լ. ՏՕԼՍՏՕՅԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

Կոմս Անդրէյ Լվօվիչ Տօլստօյը հետևեալ յայտարարութիւնը արեց «Нов. Вр.» լրագրի աշխատակցին.

«Իմ հօր՝ աշխարհից հեռանալու պատճառները արժատ ունեն նրա վաղուցվայ հայեացքների մէջ ինտելիգենտային կեանքի մասին: Մինչև անգամ մեր համեստ կենցաղավարութիւնը և կեանքի եղանակը նա միշտ անպէտք շքեղութիւն էր համարում: Երևի Լէվ Նիկօլաևիչը վաղուց վճռել էր մի որևէ տեղ գնալ աւելի համարակ և, շատ կարելի է, միայնակ կեանք վարելու համար: Այդպիսով, իմ հօր հեռանալը թէպէտ և խիստ վշտալի է ընտանիքի համար, բայց ոչ կատարելապէս անսպասելի: Ինքն ըստ ինքեան կոմսի ուղևորութիւնը չէր կարող չափից դուրս մի դէպքի նշանակութիւն ստանալ, եթէ բարդութիւն տեղի

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՄՏՔԻ ՏԻՏԱՆԸ ՓՈԹՈՐԿՎԱԾ

—

Ալեգակոյտ հսկայի փոթորկոտ էութիւնը տարվում էր տենդոտ տենչերով տոգորված ոգու զօրութեամբ...

Համաշխարհային վշտով համակված հանճարեղ ծերը հոգեկան կռովի մի ջերմ նմուշ ևս արտադրեց...

Ռուսաստանի կենտրօնից աշխարհի ամեն կողմերը սլացան հեռագիրներ՝ ալեզարդ փիլիսոփայի, աշխարհահռչակ Լէվ Տօլստօյի կամովին անյայտացման, կեանքի մնացած օրերը լիակատար առանձնութեան մէջ անցկացնելու փորձը յայտարարելով:

Հոկտեմբերի 28-ի վաղ արշալոյսին իր մօլեռանդ հետևող՝ ազգով սլովակ բժիշկ Մակօվիցկիի հետ Լէվ Տօլստօյը անյայտանում է պատմական Եասնայա Պօլեանայից, առանց նախապէս յայտնելու այդ մասին իր ընտանիքի անդամներին: Նա թողնում է միայն մի գրութիւն իր կնոջ՝ կոմսուհու անունով, որի հետ ամբողջ 48 տարի է անցկացրել, յայտնելով որ ինքը այլ ևս երբէք չի վերադառնայ Եասնայա Պօլեանա, որ այնտեղ կեանքը իրան համար եղել է բարոյական ծանր բեռ. և, տալով իր հրաժեշտը իւրայիններին ամենասրտառուչ կերպով, նա խնդրում է այլևս ոչ մի պարագայում փորձ չանել վերադարձնելու նրան Եասնայա Պօլեանա:

Սենսացիոն էր լուրը. նա կայծակի արագութեամբ տարածվեց աշխարհի բոլոր ծայրերը և կայծակի նման էլ շանթեց շատ շատերին:

Ինչու գնաց Տօլստօյը. ինչու համար էին նրա այդ անակնկալ վճիռն ու շանթահարող քայլը...

Խորին ծերութեան, ասենք՝ զառամութեան մի արտայայտութիւնն էր դա, սիմպտօմը, ուղեղի թուլացման տխուր փաստը, թէ համաշխարհային հանճարի, փիլիսոփայական մտքի առջև իր կենճոտ պահանջները առաջադրող՝ ռուս մտաւորականութեան այդ տիտանի կորովալից հոգու նորագոյն բաղխումների արդիւնքը...

Անակնկալ դէպքը յանկարծակիի բերելով՝ բազմաթիւ խորհրդածութիւնների առիթներ է ստեղծում մեզ համար:

Մեզ պաշարող մտքերի հակասական ժխորը սակայն անմիջապէս փարատվում է, երբ մենք յիշում ենք մեծ մօրալիստի թողած նամակի այն կտորը, որտեղ նա իրան անկարող է համարում տանել կոմսական տան այն շքեղութիւնն ու փարթամութիւնը, որի դէմ ինքը անընդհատ կերպով կռիւ է մղել, ի հարկէ գաղափարական մտքով:

Աւելի պարզվում է նրա առանձնացման փորձի էութիւնը, երբ մենք հետևեալ տողերն ենք գտնում նրա՝ իր ծանօթներից մէկին գրած վերջին նամակներից մէկում.

«... Մեր կեանքի պահանջն ու իմաստն է՝ մեր ամբողջ կարողութեամբ երևան հանել այն սիրոյ Աստուծուն, որը մեր մէջ է ապրում. և որպէսզի կարողանանք նրան երևան հանել, արտայայտել, պէտք է մեծ աշխատանք գործ դնենք մեզ վրա՝ ոչընչացնելու համար այն մեղքերը, որոնցով մենք համակված ենք և որոնք խանգարում են մեր սիրոյ արտայայտմանը:

«Ե՛ւ մարմնապաշտութիւնը, և՛ պորտաբուծութիւնը, և՛ հեշտասիրութիւնը, և՛ նախանձը, և՛ մարդկային փառքը, և՛ անձնական, և՛ դասային ու ժողովրդական հպարտութիւնը, և՛ անարդարութիւնը, և՛ ամեն տեսակ նախապաշարմունքը—և՛ եկեղեցական, և՛ պետական, և՛ գիտական, և՛ գեղարուեստական,—այդ ամենը այնպէս է թափանցել մեր մէջ և այնպէս մթագնում ու խլացնում է աստուածային ոգին մեր ներսը, որ անհնարին է յամառութեամբ ու լարված կռւել այդ բոլորի դէմ»...

«... Եւ այդ պայմանները (կեանքի) դառնում են ծանր ու անտանելի այն դէպքում, երբ կարծում ենք, թէ դրանք այնպիսի պայմաններ են, որոնք կարող են փոփոխվել առաւել թեթև պայմաններով: Դա մոլորութիւն է»:

Եւ ըստ Տօլստօյի՝ կեանքի ամեն տեսակ ձևերում, ամեն տեսակ կազմակերպութեան մէջ էլ մեր միակ պարտքն է «արտայայտել, երևան հանել մեր ներսը եղած աստուածային ոգին և սիրոյ միջոցով միանալ բոլոր մեզ շրջապատողների հետ»:

Քրիստոնէական այն վարդապետութիւնը, որի սոսկ աւետարանական գրական հէնց իր, փիլիսոփայի, վերացական զտմամբ ենթարկված՝ գաղափարների ջերմեռանդ քարոզիչն էր Լէվ Տօլստօյը, անխուսափելիօրէն պիտի թելադրէր նրան բարոյական ինքնակատարելագործութեան փորձից հասնել մինչև ինքնամփոփման գաղափարը...

Հոգեկան ծանր ճգնաժամերի, մինչև մահվան տագնապը հասցնող տանջալից մտորումների գնով իր այդ բիւրեղացրած աւետարանը անողոք պահանջ էր դրել փիլիսոփայի առջև՝ հրաժարվել ամեն սեփականութիւնից, բաժանելով այն աղքատներին, տոգորվել մարդասիրական լայն գաղափարներով, տածել դէպի մարդ-անհատը անսահման սիրոյ զգացում ու կարեկցութիւն, չատել չարերին ու վատերին, այլ «սիրել թշնամիներին», թէկուզ նրանք վայրագ գազաններ լինեն...

Ահա այս պոստուլատներն էին դրված հանճարեղ մտածողի առջև, որի դիսսոնանսներով խտացած հոգու ծալքերում կոմսական կեանքի մութ ու մռայլ անցեալն ու վերածնվող ներկան կեանքի և մահվան կռիւ էին բորբոքել:

Եւ յաղթահարվեց առաջինը. Տօլստօյը վերածնվեց 50-ամեայ հասակում, վերածընվեց իբրև ճշմարիտ քրիստոնեայ, սակայն իր բիւրեղացրած աւետարանի վարդապետութեամբ: Բացարձակ վերացականութիւնը այն աստիճան յատուկ է քրիստոնէական վարդապետութեանը, որ Տօլստօյը, իբրև սոսկ աւետարանական անհատ, չէր կարող հաշտեցնել իրար հետ երկնայինը՝ զուտ վերացական գաղափարն՝ ու երկրի կօնկրետ ու իրական կեանքի երևոյթները:

Սեփականութեան և անսահման սիրոյ գաղափարները՝ ըստ քրիստոնէական վարդապետութեան՝ անշուշտ պատուաստվեցին Տօլստօյի մէջ, սակայն նրանք չէին կարող կորցնել իրանց դոգմատիկ բնոյթն ու վերացականութիւնը:

Կոմս Լ. Տօլստօյը հրաժարվեց իր սեփականութիւնից, սակայն անկարող եղաւ չանել այդ... յօգուտ իր կնոջ՝ կոմսուհու. նա չէր կարող և չը պէտք է այլ կերպ վարվէր, որովհետև այդպէս էր պահանջում վճռական կոմսուհին և որովհետև նոյնն էր թելադրում փիլիսոփային վերածնող վարդապետութիւնը իր լօզունգով՝ «մի հակառակ կալ չարին», պահանջում էր չը դատապարտել նաև «անսահման սիրոյ» գաղափարին: Դեռ 80-ական թուականներին, երբ, կամենալով հրաժարվել ընտանեկան փարթամ կեանքից և թողնել ամեն ինչ ու բոլորին, Տօլստօյը փորձում է գաղթել Ամերիկա դուխոբորներին հետ մի նոր, քրիստոնէավայել պայմաններով կօլօնիա հիմնելու նպատակով, հանճարեղ հօր սիրող ու գգվող ընտանիքը վճռական կերպով խոչընդոտ է կանգնում նրա առջև: Չէր կարող հարկաւ ընդդիմանալ Տօլստօյը դրան ևս, որովհետև նրան վերածնող դօկտրինը պատուիրում էր՝ «մի հակառակ կալ չարին»...

Սաւառնելով քրիստոնէական վարդապետութեան վերացական եթերում, Տօլստօյը պէտք է ծայրայեղօրէն ժխտէր պատմական երևոյթների հաւաքական ճնշումն ու ազդեցութիւնը անհատի ու հասարակութեան վրա. կեանքի իրական անխուսափելի բաղխումները, ծայրայեղ հակասութիւններով և բացասականութեամբ, մեծ մօրալիստին դարձրել էին յոռետես:

— Մարդկութիւնը խարխափում է բարոյական խաւարի մէջ,—գոչում է Տօլստօյը.—նա գիտուն է՝ բայց գիշատիչ, կրթված է՝ բայց շահագործող: Հակասութիւնը վերջ չունի. հարստութեան կողքին սոսկալի աղքատութիւն ու մերկութիւն, պաշտօնական գիտութեան կողքին՝ անծայր տգիտութիւն, պաշտօնական բարոյագիտութեան արդիւնքը՝ մարդատեցութիւն, մարդասպանութիւն, անվերջ սրածութիւն, հարստահարութիւն, մարդակերութիւն, homo homini lupus...

Արդ՝ ո՞ւր է ընթանում մարդկութիւնը, ո՞րտեղ է նրա վերջին կայանը, կամ վերջապէս ո՞րն է նրա դարմանն ու փրկութիւնը:

Այս ճակատագրական հարցը սոսկալի կերպով բորբոքում էր համաշխարհային ցաւն ու վիշտը ընդգրկող հանճարի ուղեղը: Ելքը մէկ հատ էր. քրիստոնէական վարդապետութեան առաջադրած բարոյական վերածնութիւնը:

Եւ Տօլստօյը հրապարակ հանեց իր ծանրակշիռ պահանջը. անհատի բարոյական ինքնակատարելագործութիւնը՝ անկախ շրջապատից, անկախ կեանքի ապականիչ ժխորից:

Եւ տողերիս գրողը, երբ անցեալ տարի հրատարակվում էր «Մշակում» այժմ էլ տպագրվող իր ուսումնասիրութեան առաջին մասը, խօսելով այնտեղ համառօտ կերպով Լ. Տօլստօյի փիլիսոփայութեան վերաբերմամբ, գրել էր ի միջի այլոց հետևեալ տողերը.

«Մնալով այդպէս օտար—ըստ Տօլստօյի՝ ժխտման միայն արժանի—սօցիալ-քաղա-

չունենար։ Իմ մայրը, որը ամենից քիչ էր սպասում կոմսի այդպիսի քայլին, սրտին առաւ այդ դէպքը. Նրա վիշտը այնքան մեծ էր, որ նա չը բաւականացաւ միայն արտասուքներով և ցաւակցութեան խօսքերով, այլ խորին յուսահատութեան մէջ ընկնելով՝ մինչև անգամ փորձ փորձեց անձնասպանութիւն գործել և լճակի մէջ ընկաւ։ Նրա ներվերը չը կարողացան տանել Լէվ Նիկոլայեվիչից անջատումը։ Նա կարծեց, թէ դժբաղդութիւնը անուղղելի է։ Այդ տխուր դէպքը ցնցեց մեր ամբողջ ընտանիքը։ Դա կատարելապէս ներքին, ընտանեկան փաստ է, որ չը պէտք է մամուլի մէջ երևար, բայց մեզ համար անսպասելի կերպով Տուլայի և Մոսկվայի լրագիրներում երևացին մեր ընտանեկան վշտի նկարագրութիւնները և այն էլ սենսացիոն լուրերի ձևով, և այդ պատճառով ես այժմ վստահանում եմ ինքս պատմել իմ բոլոր գիտեցածը, որպէսզի «Нов. Вр.» լրագրում ճիշդ տեղեկութիւններ երևան Եասնայա-Պոլեանայում տեղի ունեցածի մասին։

«Իմ հայրը վերջին ժամանակները կատարելապէս առողջ էր, շրջում էր ձիով, սակայն գրաւոր աշխատանքներով սովորականից աւելի պակաս էր զբաղվում։ Որոշելով հեռանալ, նա դրա մասին ոչ ոքին ոչինչ չասաց, մինչև անգամ իմ քրոջը՝ Ալէքսանդրա Լվովնային։ Նա միայն նորերս նրան տեղեկութիւն տուեց, թէ ուր է գտնվում ինքը, և իմ քոյրը անյապաղ գնաց նրա մօտ։ Քոյրս չը հաղորդեց Լէվ Նիկոլայեվիչի գտնվելու տեղի մասին, որովհետև իմ մայրը, ջղային դրութիւնից ազատվելով և իմանալով, թէ ուր է գտնըվում իմ հայրը, իսկոյն կերթար նրա մօտ և, ի հարկէ, կը համարձակվէր բաժանել նրա հետ կեանքի ամենախիստ պայմանները, միայն թէ բաժանված չը մնայ իր սիրած ամուսնուց։ Ինչ վերաբերում է մեզ, Լէվ Նիկոլայեվիչի ընտանիքի մնացած անդամներիս, մենք այսպիսի հայեացք ունենք մեր հօր հեռանալու մասին. մենք մեզ իրաւունք չենք համարում ոչ որոնել նրան, ոչ էլ համոզել վերադառնալ։ Սուրբ են մեզ համար մեր հօր ցանկութիւնը, կամքը. մենք խորին կերպով ցաւում ենք, մենք ցանկանում ենք նրա վերադարձը, բայց ինչպէս կը վարվի Լէվ Նիկոլայեվիչը, մենք չը գիտենք։ («Р. В.»)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

Մենք ստացանք Թիֆլիսի Հայոց Դրամատիքական Ընկերութեան խմբի դերասաններից՝ Գարեգին Լևոնեանի Գեղարուեստական Կուրսերի հրդեհից կրած վնասների առիթով 27 ռուբլի։ Այս անդրանիկ նուիրատուութիւնը պատիւ է բերում հայ դերասանական խմբի անդամներին, որոնք իբրև սպասաւորներ գեղարուեստի՝ առաջինը եղան արձագանք տուողը մի կոչի, որի նպատակն է օգնել գեղարուեստական մի հիմնարկութեան վերականգնման։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

Նոյեմբերի 2-ին Թիֆլիսի նահանգական դատարանը քննեց Նինա Սահաթսազեանի, Սուքիաս Պալինեանի և Եղիսաբէթ Շահինեանի գործը, որոնք մեղադրվում էին առաջնի ամուսին Իվան Սահաթսազեանին սպանելու փորձ կատարելուն մէջ։

Քննութիւնը պարզել է, որ տ. Նինա Սահաթսազեանը կաշառել էր Ս. Պալինեանին՝ սպանելու 1910 թ. յունիսի 2-ին իր ամուսին Ի. Սահաթսազեանին և այդ գործին մասնակից էր Եղիս. Շահինեանը։ Ի. Սահաթսազեան վիրաւորվել էր, բայց չէր սպանվել։ Դատարանը լի էր ունկնդիրներով. մօտ 20 վկաներ էին կանչված։

Դատարանը երկու ժամ խորհրդակցելուց յետոյ կարդաց իր դատավճիռը, որի համաձայն Նինա Սահաթսազեանը մեղաւոր է ճանաչվում իր ամուսին Իվան Սահաթսազեանին սպանելու փորձի դրդման մէջ և, զրկվելով բոլոր իրաւունքներից, դատապարտվում է 8 տարով տաժանակիր աշխատանքների. Եղիսաբէթ Շահինեանը յանցաւոր է ճանաչվում գործին մասնակցելու մէջ և դատապարտվում է 6 տարով տաժանակիր աշխատանքների. սպանութեան փորձը կատարած Պալինեանը, զրկվելով նոյնպէս բոլոր իրաւունքներից, դատապարտվում է 6 տարով տաժանակիր աշխատանքների։

Դատապարտվածները յայտնեցին, որ բողոքելու են դատարանի վճռի դէմ։

ՍԱԹՈՒՆԵԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ՄԱՀՎԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

◆ Երէկ, ցերեկվայ ժամը $2^1/_2$-ին, առաջնորդարանում կայացաւ հոգեհանգիստ Գարեգին արքեպ. Սաթունեանի յիշատակի համար։ Հոգեհանգստին ներկայ էին Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձական մարմինը, ուսուցչ. խումբը, Յովնանեան-Մարիամեան օրիորդաց դպրոցի ուսուցչ. կազմը՝ գլուխ ունենալով տեսչին բարձր դասարանի աշակերտուհիների հետ, Գայիանեան դպրոցի մանկավարժական խորհուրդը աշակերտուհիների հետ։

◆ Ամենայն օր շատ մարդիկ գնում են հանգուցեալ սրբազանի աջը համբուրելու։

◆ Ցաւակցական հեռագիրներ են ստացվել, Բագուից՝ բժ. Զաքարեանից, Ցխինվալի և Քութայիսի հայերից։

◆ Այսօր Վանքի աւագ եկեղեցու բակում պատարագից յետոյ հողին կը յանձնվի Վրաստանի և Իմերէթի Թեմի առաջնորդ Գարեգին արքեպիսկոպոս Սաթունեանի մարմինը։

◆ Շաբաթ, նոյեմբերի 6-ին, ցերեկվայ ժամը 3-ին, երբ պէտք է կատարվէր հանգուցեալի մարմնի փոխադրութիւնը առաջնորդարանից Վանքի մայր եկեղեցին, առաջնորդարանում հաւաքվել էր խուռն բազմութիւն։ Հանգուցեալը դրված էր դագաղի մէջ արքեպիսկոպոսական զգեստով, Թագը գլխին. վրան դրված էին խաչ, աւետարան, Փոխարքայի ուղարկած արծաթէ պսակը այս մակագրութեամբ. «Նորին Կայսերական Մեծութիւն Կովկասի Փոխարքայ կոմս Վորոնցով-Դաշկովից և իր ամուսնուց՝ Վրաստանի հայոց Թեմակալ առաջնորդ Գարեգին արքեպիսկոպոսին»։ Ներկայ էին հայեր, ռուսներ, Թուրքեր, քաղաքագլուխը և հաստատութիւնների ներկայացուցիչներ։ Կարգը կատարվելուց յետոյ դագաղը հանվեց փողոց, ուր 7 տեղ հանգիստ տըրվեց և ապա մեծ դռնով մտցվեց եկեղեցին։ Երեկոյեան ժամը 6-ին հոգեհանգիստ կատարվեց։

◆ Ամսիս 4-ին Բաթումի հայոց եկեղեցում ժ. 12-ին նշանակված էր հոգեհանգիստ Թեմիս առաջնորդ Գարեգին արքեպիսկոպոսի մահվան առիթով։ Այդ մասին առաւօտը վաղ՝ գործակալ քահանայի ստորագրութեամբ՝ տարածվեցին տպագրված Թռուցիկներ։

Նշանակված ժամին եկեղեցու մէջ այս անգամ տեղ էր բռնած տեղական ծխ. ամբողջ դպրոցը աշակերտ աշակերտուհիներով, ուսուցիչ-ուսուցչուհիներով և աւագ ուսուցիչ հոգաբարձուներով։ Հոգեհանգստին խօսեց հ. Մելեան հանգուցեալ առաջնորդի անձնաւորութեան, կատարած ծառայութիւնների և խաղաղասէր բնաւորութեան մասին։ Հանդիսականների Թիւը շատ չէր. դըպրոցի ներկայութիւնը Թողեց հաճելի տպաւորութիւն։ Այդ օրը, ի նշան սգի, դպրոցում դադարեցված էին սովորական պարապմունքները։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Շուլավէրի այսօրվայ հանդէսին մասնակցելու մեկնեց նաև Թիֆլիսի նահանգապետ Լօզինա-Լօզինսկին։

◆ Նոյեմբերի 5-ին Թիֆլիս բերվեց Երևանի նահանգից Կովկասի նախկին կառավարչապետ այրի Ե. Շերեմէտևվայի մարմինը։ Քաշվէթի եկեղեցում դագաղի վրա կատարվեց հոգեհանգիստ ամբողջ ուղղափառ հոգևորական դասի մասնակցութեամբ և ներկայութեամբ Կովկասի Փոխարքայի օգնական գեներալ Շատիլովի, հանգուցեալի որդու, բարեկամների և ազգականների։ Դագաղի վրա դրված են շատ պսակներ։ Մարմինը մնում է եկեղեցում մինչև հանգուցեալի մեծ որդու գալուստը, որ արտասահմանումն է այժմ։ Հաւանօրէն նա Թիֆլիս կը հասնի վաղը, որից յետոյ հանգուցեալի մարմինը կը փոխադրվի Մոսկվա՝ տոհմական դամբարանում հողին յանձնելու համար։ Հանգուցեալ տիկնոջ գործունէութեան աչքի ընկնող կէտերից պէտք է ընդգծել կոյրերին օգնելու գործը։ 1888 թ. ընտրվելով նախագահ և հոգաբարձու կոյրերի խնամատար ընկերութեան՝ Եւդօկիա Բօրիսօվնան շուտով, շնորհիւ իր եռանդի և աշխատանքի, այդ գործին թեքեց հասարակութեան լայն շրջաններ և այդպիսով նրան աջողվեց Թիֆլիսում բանալ կոյրերի դպրոց և ձրի ակնաբուժարան, այլ և հիմնեց 33,000 ռուբլի պահեստի դրամագլուխ։ Իր օգտակար ծառայութեան համար հանգուցեալը անկեղծ շնորհակալութեան արժանացաւ Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդորօվնայից յատուկ հրովարտակով։

◆ Նոյեմբ. 4-ին, Թիֆլիսի հասարակական գրադարանի շինութեան մէջ, Մոսկվայի Ռուսական Ազգագրական Ընկերութեան նախագահ կոմսուհի Ուվարովայի նախագահութեամբ, կայացաւ կովկասեան բաժանմունքի բազմամարդ ժողովը։ Բաժանմունքի քարտուղար Տակայշվիլին զեկուցումներ կարդաց Քութայիսի նահ. Լէչխումի գաւառի մի, երկու ուղղափառ հինաւուրց եկեղեցիների մասին։ Վերջում միաձայն ընտրվեց բաժանմունքի վարչական հին կազմը, այսինքն նախագահ Լ. Լօպատինսկի, քարտուղար Ե. Տակայշվիլի և գանձապահ Ր. Շմիդտ։

◆ Մեռաւ Կովկասում քաջ յայտնի՝ հըմուտ ազգագրագէտ և հողաչափ Կավրիլ Կօնստ. Տկաչէվը, որի անունը կապված է շատ ուսումնասիրութիւնների և շահեկան աշխատութիւնների հետ։

◆ Մինգրէլիայում եգիպտացորենի բերքըն այս տարի շատ առատ է ստացվել։

◆ Այժմեանից արդէն պատրաստութիւններ են տեսնվում Թիֆլիս քաղաքի ապագայ ձայնաւորների կազմի ընտրութիւնների համար։ Որոշված է քաղաքը բաժանել չորս ընտրողական Թաղամասերի, փոխարէն երեքի, ինչպէս մինչև այժմ էր։ Այսպէս՝ 1. ին ընտրողական Թաղամասի մէջ մտնելու են 1-ին, 2-րդ, 11-րդ և 12-րդ ոստիկանական մասերը, 2-րդ Թաղամաս՝ 3-րդ, 4-րդ և 5-րդ ոստիկանամասեր, 3 րդ ընտրողական Թաղամաս՝ 8-րդ, 9-րդ և 10-րդ քաղաքամասեր և 4-րդ Թաղամաս՝ 6-րդ և 7-րդ ոստիկանական քաղաքամասեր։

◆ Նոյեմբերի 21-ին Թիֆլիսի կրուժոկի շինութեան մէջ կը կայանայ երեկոյթ յօգուտ Երեխաների Խնամատար Ընկերութեան։

◆ Այսօր, նոյեմբերի 7-ին, Ժողովրդական ընթերցանութիւնների մասնաժողովը, երեխաների զարգացմանը համակրող մի խումբ անձանց հետ միասին «Մօդէրն» սինէմատօգրաֆում կազմակերպում է հետևեալ գիտական-կրթական ընթերցանութիւնները երեխաների համար. 1) «Քարածուխի հանքի մասին» նկարների վերաբերմամբ բացատրութիւններ կը տայ Ն. Պ. Պօլուշկինը (12—$1^1/_2$ ժամը), 2) «Ոսկի ստանալու մասին» բացատրութիւններ կը տայ Ա. Ա. Գլազօվ ($1^1/_2$—$2^3/_4$ ժ.), 3) «Հրաբուղխների մասին» ռուսերէն և վրացերէն լեզուներով բացատրութիւններ կը տան Ա. Դուզուկայով և Գ. Զ. Քանանով և 4) Հնդկաչինում՝ Իլիա Նակաշիձէ (ժամը 3-ից—$4^1/_4$ ցերեկը)։

◆ «Т.Л.»-ին գրում են Քութայիսից, որ արական գիմնազիայի աշակերտութեան դէմ խիստ պատիժներ են սկսվել Մուրոմցեվի յիշատակը յոտնկայս յարգելուն համար։ Առ այժմ դպրոցից արձակել են 7 հոգու, իսկ բէալական ուսումնարանից որոշված է արձակել 35 աշակերտի։ Նրանց վիճակը կախված է կովկ. ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձութիւնից, որին արդէն ուղարկված է պաշտօնական զեկուցում։

◆ Քութայիսի նահանգում հացի և գինու բերքը այս տարի շատ առատ է։

◆ Դարձեալ բարեսիրտ անձերի ուշադրութիւնն ենք հրաւիրում Յարութիւն Մարտիրոսեանի ողբալի վիճակի վրա։ Նա այժմ պառկած է Արամեան հիւանդանոցում, իսկ ընտանիքը քաղցած սպասում է ցամաք հացի, երեխան էլ տկար է։ Հասցէն ս. Գէորգ եկեղեցու մօտ, սափրիչ Մկրտիչ Սարուխանովի տանը, № 18։

◆ Բաթումի Գիւղատնտեսական Ընկերութեան ցուցահանդէսը Թիֆլիսում չի բացվի նոյեմբերի վերջերին։

◆ Պետերբուրգ մեկնեցին Կախէթեան երկաթուղագծի հարցի վերջնական լուծման համար վրաց ազնուականութեան լիազոր իշխաններ՝ Բագրատիօն-Դաւիդով, Ջելօկաև և Թումանով։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Ուրբաթ, նոյեմբերի 5-ին, Արքունական Թատրոնում ռուսաց օպերային խումբը ներկայացրեց Սէն-Սանսի—սրա ծննդեան 75-ամեակի լրման առիթով — «Սամսոն և Դալիլա» օպերան, ղեկավարութեամբ դիրիժոր Ասլանեանի։ Այդ օպերայի նիւթը, ինչպէս յայտնի է, վերցված է Աստուածաշնչից։ Երբ փղշտացիները յաղթում են Իսրայէլի ժողովրդին, աւերում և քանդում են Պալեստինը, պղծում են Եհովայի տաճարը, հրէաները՝ յուսահատ ողբում են։ Հանդէս է գալիս Սամսոնը, որ գերբնական ոյժով էր օժտված և այդ ոյժի գաղտնիքը նրա վարսերի մէջ էր։ Նա ոգևորում է հրէաներին, առաջնորդում է նրանց պատերազմի փղշտացիների դէմ, ջարդ ու փշուր է անում սրանց և ազատում հայրենիքը։ Բայց մի փղշտացի կին՝ Դալիլա հմայում, կախարդում է Սամսոնին իր գեղեցկութեամբ և փաղաքշանքի, սիրոյ ազդեցման րոպէին իմանում է նրանից, թէ մազերի մէջ է Թաքնված իր գերբնական ոյժի գաղտնիքը, և քնած ժամանակ կտրում է նրա վարսերը և մատնում նրան փղշտացիների ձեռքը, որոնք կուրացնում են նրան։ Կուրացած Սամսոնը, կորցրած իր ոյժը, մի մանուկի առաջնորդութեամբ պտտում և մի անգամ գալիս է փղշտացիների բանակը, ուր սրանք տօնում էին իրանց յաղթութիւնը Դագօն աստուծոյ տաճարում և վախկանալիս էին սարքել։ Այդտեղ են քրմապետը, փղշտացիները, բոլոր պետերը և Դալիլան։ Նրանք ծաղրում են Սամսոնին, անարգում նրան և Եհովային, որ չը կարողացաւ փրկել նրան։ Սամսոնը ջերմեռանդ աղօթք է անում և աղերսում Եհովային՝ վերադարձնել իրան մի րոպէ իր ոյժը։ Երբ նա զգում է իր ոյժի վերադարձը, նա խնդրում է մանուկին տանել իրան դէպի Դագօն աստուծոյ սեղանը և կանգնելով տաճարի երկու սիւների մէջ տեղը՝ երկու ձեռքերով շարժում է սիւները, խախտում, և տաճարը փուլ գալով, տակովն է անում ամենքին։

Սամսոնի դերը կատարեց և երգեց Մատվէևը մեծ աջողութեամբ։ Այդ երգիչն օրէ-օր գրաւում է համակրութիւն իր լաւ և զուրեկան երգեցողութեամբ։ Դալիլայի դերը կատարեց և երգեց տ. Պօլինինա, որ, արդարև, շատ գրաւիչ և հմայող էր իր բոլոր ձևերով, շարժումներով, պարերով և երգեցողութեամբ։ Առ հասարակ այդ օպերան աջողութիւն ունեցաւ և, երևի, մի քանի անգամ կը կրկնվի։

Հ. Ա.

Բաթում, 3 նոյեմբերի

Հոկտեմբերի 26-ին մեր Երկաթէ Թատրոնում, դերասան Վրոյրի մասնակցութեամբ, հայ Թատերասէրները խաղացին Պարոնեանի՝ «Բաղդասար աղբարը»։

Ներկայացումը տրվում էր հայ ծխական դպրոցի օգտին։

Օրեր առաջ շատերը, մանաւանդ Մանթաշեան և Պետրոսեան տիկինները, բաւական ջանք և աշխատանք գործ դրին տոմսակներ ծախելու համար։ Բայց և այնպէս ներկայացումը չը տուեց սպասված արդիւնքը։ Հասարակութիւնը չէր լցրել Թատրոնը։ Կարծում ենք՝ սխալ էր Թէ Երկաթէ Թատրոնում խաղալը և Թէ առանձնապէս դերասան հրաւիրելը։ Երկու հանգամանքն էլ նշանաւոր ծախսեր խլելով, չեն հասցնում խաղի բուն նպատակին՝ ուսումնարանը նիւթական օգուտ չէ ստանում։ Այսպիսով դպրոցի անունով վաճառված տոմսակների եկամուտը գնում է այդ խոշոր ծախսերը ծածկելու վրա։

Միևնոյն պիէսը կրկնեցին ամսիս 29-ին հայ-կաթօլիկների դպրոցի դահլիճում աւելի էժանացրած գներով ու առանց Վրոյրի։ Դարձեալ քիչ բազմութիւն էր հաւաքված։ Չէ, հայ հասարակութեանը չէ շարժում ոչ նպատակը, ոչ դերասանի անձը և ոչ գների էժանութիւնը։ **

Ախալքալաք, 24 հոկտեմբերի

Կովկասից Պետերբուրգ գնալու դիտաւորութեամբ Ախալքալաք էր եկել ուսանող Զարմայր Աթայեանը, որը երկու կօնցերտ տուեց՝ նուագելով ջութակի վրա։

Ի հարկէ հասարակութեան համար դեռ ևս անծանօթ մի անձնաւորութիւն է երիտասարդ ջութակահարը, բայց պէտք է ասել, որ Աթայեանը ապագայ է խոստանում, և նա կարող է առաջ գնալ, եթէ միայն ջանայ համբերատ ու անդուլ աշխատանքով կատարելագործել իր ձիրքն ու ընդունակութիւնը։

Աթայեանը վարժ ու գեղեցիկ նուագեց Մէնդէլսօնի «Տրաուր-մարշը», Դրդլիայի և Դրիգօյի սերենադները, Դվօրժակի «Յումօրեսկը», Սան Լիւբիանի «Ֆանտազիան», ինչպէս նաև Չայկովսկու, Մոցարտի, Բրուխի և այլոց հեղինակութիւններից։

Աթայեանի նուագի ձայները հնչվում էին պարզ ու մաքուր։ Աւելի քաղցրութեամբ էին լսվում մեղմ կտորները։ Պակասում էր ոգևորութիւնը։ Թւում է, որ դահլիճի դատարկութիւնը մեծ ազդեցութիւն էր արել երիտասարդ-ջութակահարի հոգու վրա։

Փոքրաթիւ հասարակութիւնը հեռացաւ գոհ սրտով։ Գ. Հ.

ԹԱՏՐՈՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Զուբալովեան Ժողովրդական Տան երաժշտասէրների խումբը նոյեմբերի 21-ին կը տայ «Ֆաուստ» օպերան։ Նոյեմբերի 29-ին կը դրվի երկրորդ անգամ «Ռուսալկան»։

◆ Զուբալովեան Ժողովրդական Տան հայկական Թատերասէրների խմբի հերթական ներկայացումը նշանակված է նոյեմբ. 13-ին։

◆ Նոյեմբերի 9-ին Թիֆլիսի երաժշտական ուսումնարանի դահլիճում տեղի կունենայ պիանիստ Նիկոլայեվի համերգը։

◆ Այսօր «Մօդէրն» Թատրոնում ցոյց կը տրվեն երեխաներին մատչելի պատկերներ և կը լինեն դասախօսութիւններ պատկերների բովանդակութեան մասին։

◆ Այսօր Արքունական Թատրոնում երկրորդ անգամ կը ներկայացվի Ֆ. Լազէրի աշխարհայայտնի նոր «Գնչուհու սէրը» ուրախ օպերան։

◆ Այսօր Ժողովրդական Տանը ցեր. ժամը 11-ին Սպիլիօտին կը դասախօսէ Փարաօնների Եգիպտոսի մասին, որից յետոյ կը դրվի ժողովրդական համերգ։

◆ Այսօր Ժողովրդական Տանը ռուս սիրողների խումբը կը կրկնէ յայտնի «Տայֆուն» սենսացիոն պիէսը։

◆ Վաղը, երկուշաբթի օր, Արտիստական Թատրոնում հայկական հերթական ներկայացմանը Դրամատիկական խումբը առաջին անգամ կը ներկայացնէ «Պարոն Մինիստրը» նոր և հետաքրքրական պիէսը։

◆ Կովկասեան գլխաւոր իշխանութիւնը Թոյլ է տուել խաղալ կովկասեան բեմերի վրա ռուսերէն «Ժուլիկ» 5 գործ. պիէսը։

քական-տնտեսական գիտութիւններին, բաւիս ամենալայն մտքով, և հիմնելով իր փիլիսոփայութիւնը բարոյագիտական բարձր առաքինութիւնների վրա, Լ. Տօլստոյը անհատին վերացականացնում է իր տնտեսական սօցիալական ծանր ու բարդ միջավայրից ու տեղափոխելով աբստրակտ մթնոլորտի մէջ՝ խստագոյն պահանջ է դնում նրանից բարոյական ինքնակատարելութեան հասցնել իր ստորացած անձը…

«Սակայն անշուշտ՝ նախ քան սօցիալ-տընտեսական պայմանների մէջ ցանցված անհատին վերացականացնելը, Տօլստոյն ինքը, հարկաւ փաստապէս եւ ոչ իրաւաբանօրէն, լինելով նիւթական փարթամ ապահովութեան մէջ, ազատօրէն վերանում, սաւառնում էր սուփրանատուրալ եթերում։ Դա միանգամայն հասկանալի և բնական էր… Սակայն անապահով, քաղցած, հիւծված, դասակարգային անգութ շահագործման խարազանի տակ տքնող աշխատաւորին հրաւիրել այդպիսի մի եթերի մէջ աւելի քան արհեստական դրութիւն էր՝ հասարակական կնճռոտ, հասարակական հարցերի լուսաբանութեան ու լուծման տեսակէտից»…

Այս տողերը պարզապէս ընդգծում էին այն հակասութիւնները, որոնք ակնյայտնի էին փիլիսոփայի քարոզած գաղափարների և նրա իրական շրջապատի միջև. համոզմունքի և գործի միջև եղած վիհն էր դա… Եւ մեզ համար այժմ պարզ է, թէ մեր եւ խորհրդածութիւնների առարկայ եղած այդ հակասութիւնները որչափ ալեկոծելիս են եղել հանճարեղ Տօլստոյի բարդ հոգին, որի ծանր ճգնաժամի ժայթքման փաստին այսօր մենք ականատես ենք…

Սակայն Տօլստոյը, իբրև հանճար, «օբիեկտը գերադասում էր մասնաւորից, ընդհանրութեան զօրեղ իմպուլսի շնորհիւ», ինչպէս ասում է Արտուր Շոպէնհաուէրը հանճարի էութեան մասին խօսելիս։ «Հանճարի ինտելլեկտը չէ պահպանում գործնականութեան տարրը»։ Նրա օբիեկտը լինելով միշտ վերացական, պարզ է, որ իրական կեանքի մանրուքները պիտի մնային նրա համար աննկատելի, աննշան ու երկրորդական։

Եւ յիրաւի՝ ո՞ւր էր գնում զառամեալ ծերունին առանց նիւթական ապահովութեան, այն էլ բուրժուական ներկայ կարգերում, երբ դրամի ու մասնաւոր սեփականութեան սկզբունքը պաշտամունք է ու կրօն։ Ո՞ւր էր գնում մտքի ալեզարդ տիտանը, երբ գոյութեան կռւի խնդիրը չէր կարող լուծվել նրա դողդոջիւն ձեռքերի աշխատանքով… Ո՞ւր էր գնում այդ մեծ ալևորը մենաստան մտնելու յոյսով, երբ սինոդը նրան բանադրել ու նզովել էր…

Հետևողական ծերունին սակայն տրամաբանական անհրաժեշտութեամբ պէտք է հասնէր իր նպատակակէտին. Թէև իրականը, միջավայրը նրան տապալեց, սակայն նա համարձակօրէն դիմեց իր վերացական գաղափարին։ Քրիստոնէական վարդապետութիւնը, մերժելով երկրայինը, խստագոյն պահանջում է անհատի ինքնաժխտումը։

Ութսունամեայ տիտանը դիմեց նրան. և նա այսօր կանգնած է ինքնաժխտման ճանապարհի վրա. Թէև այդ ճանապարհը հէնց իր սկզբնական կէտում վերացական մտքի հանճարի դէմ կուտակել է տարբեր սպառնալիքը…

Հեռագիրը գուժեց, որ նա այսօր հիւանդ է… Եւ անշուշտ հանճարեղ ծերի, մեծ մտածողի վերջին քայլը նրա կեանքի տրագիզմը ակամայից մօտալուտ է դարձնում…

Այո, մտքի տիտանը ուղեղով չէ զառամել, չէ Թուլացել։

Այլ ալեզարդ հանճարի փոթորկոտ էութիւնը տարվում է տենդոտ տենչերով տոգորված ոգու զօրութեամբ…

Սուրխաթեան

ԱՆՓՈՅԹԸ

Փրկութիւն էր որոնում վհատվողի գոռ հոգին, յուսահատ ծովափին՝ հանգրուան մի չընագ… կանթեղ պլպլուն, լուսատենչ կանթեղ խաւարումն էր փնտռում… Սրտատրոփ խուլ մրմունջ յղում էր նա կոհակին, կոհակին փրփրադէզ…

Ո՜հ, ինչքա՜ն մոռացաւ որոնողն այն կարօտ՝ իր իղձը կաթոգին, վեհ բաղձանքը սրտի… Ինչքա՜ն էր գնեց ջանքն այն փրկութեան, ջահը շողազարդ՝ վառ պահել անշէջ… Պատուանդանի առաջ, ոսկեհուռ պատուանդանի, քուրմական շքեղ զգեստում, զարդերով պճնված՝ չը խոնարհեց ծնկաչոք, չը խոնարհեց բուրավէտ… Ցուսատու, լուսատու աստղերով այն պլպլուն՝ շղարշը սև չը պատռեց, շղարշը լուռ մթութեան…

Եւ ինչքա՜ն զգուշութեամբ, մեղմանոյշ քընքշութեամբ չընագը չը փայփայեց, արտագին գուրգուրեց…

Հանգչելու ապա յանձնեց կանթեղն այն հրաբորբոք, կանթեղը լուսաշող՝ յուսաշող այն պահին…

Անփոյթ նաւաստին, մրրկայոյզ նաւաստին կորցրաւ, մոռացաւ միակ փարոսը փայլող, միակ ուղին փրկութեան…

Եւ լոյսի փոխարէն, հրաշագեղ ճաճանչի մառայլ խաւարը տիրեց, խաւարը խուլ, ահռելի…

Ուր ուրեմն արև-կամրջն էր ցոլում, գեղաշուք շողշողում, մեռելութիւնը սփռեց լայն Թևերը սևազգեստ…

Փրկութիւն էր որոնում վհատվողի գոռ հոգին… Եւ հոգու խորքերում, գերեզման այն սրտում իր տենչանքը պայծառ և բաղձանքը հրավառ նա Թաղեց անզգուշութեամբ՝ նաւաստին այն անփոյթ…

Կարինէ

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Զինւորական մասնագէտ-բժիշկների
Երթևեկ հիւանդների համար
Վանքի մեծ փողոց, № 3, Ալէքսանդրեան այգու մօտ։
ԽՈՐՀՐԴԻ ՎՃԱՐՆ է 50 ԿՈՊ.
Տէլէֆօն № 481.
Հիւանդների ընդունելութիւնը առաւօտ. ժամը $9^1/_2$-ից մինչև 5-ը ցերեկվայ։
ԱԽՎԼԵԴԻԱՆԻ—ներքին և երեխաների հիւանդ., ամեն օր՝ 11—12 և կէսը ցեր.։
ՈՒԿԼԱԴՆԻԿՕՎ Ի. Օ.—ներքին հիւանդութիւններ, ամեն օր՝ 4—5 ժամը ցեր.։

ԻՆՉՈՒ ԳՆԵԼ ԻՍԿԱԿԱՆ ԱԴԱՄԱՆԴՆԵՐ

ԿԷՊՏԻ ԱԴԱՄԱՆԴՆԵՐԸ

ՈՒՆԵՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ԱԴԱՄԱՆԴՆԵՐԻ ԲՈԼՈՐ ՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԿԷՊՏԻ ԱԴԱՄԱՆԴՆԵՐԸ ԼՈՒՍԱՑՎՈՒՄ ԵՒ ՄԱՔՐՎՈՒՄ ԵՆ ՄԻԱՆԳԱՄԱՅՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ԱԴԱՄԱՆԴՆԵՐԻ ՆՄԱՆ

Յարգելի հասարակութեանը ծանօթացնելու համար, մենք ծախում ենք սահմանափակ քանակութեամբ այդ հրաշալի փայլ ունեցող

Կ Է Պ Տ Ի Ա Դ Ա Մ Ա Ն Դ Ն Ե Ր Ի Ց

ամրացված մատանիների, ականջօղերի, բրօշկաների, գլխի զարդարանքների վրա և այլն:

Մեր արտօնութիւնները

ՄԵՆՔ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆՔ Թիֆլիսի որևէ բարեգործական հիմնարկութեան 1,000, եթէ որևէ մէկը կապացուցէ, որ մենք երբևիցէ մերժել ենք փոխել այն քարը, որը անթաւարար է երևացել:

ՀԱՏԸ 3 ՌՈՒԲ. Հաշուած նաև ՇՐՋԱՆԱԿԸ

Մեր երաշխաւորութիւնը

Մենք երաշխաւորում ենք, որ մեր ծախած բոլոր ադամանդները պահում են իրանց փայլը և որ շրջանակը միանգամայն բաւարարեցուցիչ է:

ԿԷՊՏԸ ՆԻՒ-ԵՕՐԿԻՑ Է

Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, 20, Արքունական Թատրոնի դիմաց **ԹԻՖԼԻՍ** Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, 20, Արքունական Թատրոնի դիմաց

1249. 0—1

ՎՆՈՒԿՕՎ—խրօուրգիական հիւանդութիւններ, ամեն օր՝ 12—1 ժ. ցեր.:
ՐՈԴԷԼ—ներքին և երեխ. հիւ., ամեն օր՝ 3—4 ժ. ցեր.:
ՄՕՆՍՀ—երեխ. և ներքին հիւ. ամեն օր՝ 1—3 ժ.:
ԽԱՏԻՍՕՎ Ն. Դ.—մանկաբարձ. և կանանց հ., ամեն օր՝ 4—5 ժ., բացի կիրակի և երեքշ. օրերից:
ՆՕՎԻՑԿԻՑ—մանկաբարձ. և կանանց հ., ամեն օր՝ 1—2 ժ.:
ՍԱՐԱՓ—ներքին և երխայոց հիւ., ցեր. 12—1 ժ.:
ՏԷՏՐԱՁԷ—սիֆիլիս, վեներ., կաշուի հիւ., ամեն օր՝ 1—3 ժ. ցեր.:
ԱՍՓԻՍՕՎ Ն. Մ.—ականջի, կոկորդի և քթի հիւ., առ. ժամը 1—2 ը ցեր.:
ԿԻՆ ԲԺ. ԻՕՍՍԷԼԻԱՆԻ—կանանց հիւ., երկուշ., չորեքշ., ուրբ., կիրակի՝ 11—12 ժ.,
ՎԷՍԷԼՕՎԶՕՐՕՎ Ն. Ն.—խիրուրգ. հիւ.: ամեն օր՝ ցեր. ժամը 2—3-ը:
ԶՈՒԴՆՕՎՍԿԻ—ջղային, հոգեկ. հիւանդ. և էլեքտրոթէրապիա., ամեն օր՝ բացի կիրակի օրերից՝ ցեր. ժ. 4—5-ը:
ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ Ա.—սիֆիլիս, վեներական և կաշուի հիւ. ամեն օր՝ $9^1/_2$—$10^1/_2$ ժ. առ.:
ՊՕՆԴՈԵՎ—ջղային հիւ. և էլեքտրոթէրապիա. ամեն օր, ժամը 11—12-ը:
Համախորհուրդ, օպէրացիաներ, մասսաժ, ծաղկի պատուաստում, անալիզ, հիպնօզ, սնդուռների և ծառաների քննութիւն—առանձին վճարով: Սիֆիլիսի վերաբերմամբ, արեան հետազօտութիւն ըստ Wassermann-ի:
(կ.) 356. 100—59

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ և ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունել. ամեն օր { Առաւօտ. ժ. 9—12, Երեկոյ. ժ. 5—7

(ե.հ.կ.) 1254. 100—1

Բ Ժ Ի Շ Կ

Վ. ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Ականջի, քթի, բկի, կոկորդի հիւանդութիւններ:

Ընդունե- (Առաւօտեան 9—1 ժամը.
լութիւնը (Երեկոյեան 5—7 ժամը.

Վելյամինօվսկայա փ. № 13, տ. Սէլյանովի, 3-րդ գիմնազիայի կողքին:

(օ. մ.) 1227. 100—4

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Տ. ԳԷՈՐԳԲԷԳԵԱՆ

Աչքի հիւանդութիւններ

Ընդունելութիւնը ամեն օր
Առաւօտեան ժամը 10—1
Երեկոյեան ժամը 5—7
Վելյամինօվսկայա փող. № 8

(կ. հ.) 564. 100—59

Բ Ժ Ի Շ Կ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԵՐԵԽԱՅՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
առանձնապէս ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ հիւանդութիւններ:

Ընդունելութիւն ամեն օր { 10—11 ժ. առ. (երեխաների), 5—7 ժ. երեկ. (ընդհանուր)

Միքայէլեան փող., № 36. Տէլէֆօն № 388.

(ե.հ.կ.) 909. 100—40

Բ Ժ Ի Շ Կ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Մասնագէտ սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների:

Ընդունե- { $12^1/_2$—2 ժ. ցերեկը
լութիւնը { 5—7 ժ. երեկոյեան
ամեն օր { Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ց.

Հասցէն { Սօլօլակ, Բէբուտօվսկայա, № 33.
Сололаки, уголъ Бебутовской и Паскевича, 32.

(հ. ու. կ.) 1124. 100—30

Բ Ժ Ի Շ Կ

Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ:

Պրոֆ. Mathieu-ի մասնագիտական կլինիկայից՝ Պարիզում:

Ընդունելութիւն (առաւ. ժ. 9—11.
(երեկ. ժ. 5—7.

Ելիզավետինսկայա փող. № 39.

(ա. օ.) 1179. 100—18

ՖԷԼԴՇԵՐԱԿԱՆ ԿԱԲԻՆԷՏ

ՄԵԴԻՑԻՆԱՅԻ

ՖԷԼԴՇԵՐ-ՄԱՍՍԱԺԻՍՏ Ա. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆ

Կատարում է սրսկումներ, վէրքի փաթաթումն, դեղերի քսումն (втираніе) և այլն: Բժշկութիւն տղամարդի սեռական թուլութեան, անկարողութեան, սերմնահոսութեան եւ երազախաբի: Մասսաժ էլեքտրական և ձեռքով: Բժշկական մարմնամարզութիւն: Օտարերկրեայ հիւանդներին տալիս է խորհուրդներ և ցոյց է տալիս հմուտ մասնագէտ բժիշկների—վեներական, ներքին և այլ հիւանդութիւնների: Ընդունելութիւնը 3—$4^1/_2$ ժամը ամեն օր: Չքաւորներին ձրի միմիայն չորեքշաբթի օրերը: Վօրօնցօվի արձանի մօտ,

Семеновская ул. № 9.

(կ. հ.) 913. 50—26

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Золотая медаль Лондонъ 1893 г.

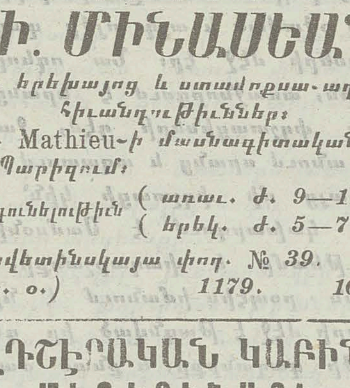

Главн. складъ у Г. Ф. Юргенсъ, Москва

(М. 4375) 21. 24—19

Սրբազան առաջնորդի թոյլտուութեամբ, կիրակի, նոյեմբերի 7-ին, պատարագից յետոյ, ցերեկվայ ժամը 12-ին

ԳԱՅԻԱՆԵԱՆ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ԴՊՐՈՑՈՒՄ

կ ա յ ա ն ա լ ո ւ է

ԾԽԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ընտրելու նախընթաց տարվայ հաշիւը և ընթացիկ տարվայ նախահաշիւը: Մողնոււ խրատելը ծխականներին խնդրում ենք շնորհ բերել ժողովին: Եթէ առաջին ժողովում ծխականների օրինական թիւ ներկայ չը լինի, երկրորդ և վերջնական ժողովը կը կայանայ նոյեմբերի 14 ին: Երկրորդ ժողովի համար նոր յայտարարութիւն չի տալի:

Փոխ-Նախագահ հոգաբարձութեան՝
Նիկ. Տէր-Ղևոնդեան

(հ. ու. կ.) 1237. 3—3

Մամուլի տակից դուրս եկաւ և վաճառվում է Ա. ԱԹԱՆԱՍԵԱՆԻ

ԲԱՄԲԱԿԸ ԵՒ ՆՐԱ ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Գործնական եւ յրի. ձեռնարկ բամբակագործութեամբ պարապողների համար:
20 նկարներով
Գինն է 40 կոպ.

Դիմել՝ Тифлисъ, Редакція „Гюхатнтесъ", կամ «Գուտտենբերգ», «Գիր», «Կենտրոնական» գրավաճառանոցներին և Բագու „Сотрудникъ"-ին:

(ե. կ.) 1233. 10—3

ՁԵՂՆԱԾ ՆՈՐՈՅԹ

2 ր. 45 կոպէկով աշնանային կամ ձմերային կանացի պատրաստ շրջազգեստ՝ գեղեցիկ և ամուր տրիկօյից, կարված վերջին տարազով, զարդարված կոճակներով և մետաքսէ թելերով, ամեն տեսակ գոյների, ուղարկվում է պօստով, վերադիր վճարով, առանց կանխավճարի, աւել հաշւվելով ճանապարհածախքի համար 55 կոպ., իսկ Սիբիր՝ 75 կ.: Երեք շրջազգեստ պահանջելուց՝ կցվում է կանացի 3 հատ լայն գօտի կաշուց: Չը հաւանելուց՝ փողը վերադարձնում ենք: Լաւ կարից և գեղեցիկ զարդարված շրջազգեստ՝ 2 ր. 75 կ.: Ցոյց տալ երկարութիւնը և գօտու լայնութիւնը սանտիմէտրով կամ թելով: Հասցէն Суконно-шерстяная мануфактура. Лодзь, № 43—0.

(28,31,Ն.7,14) (В. 81315) 1213. 4—3

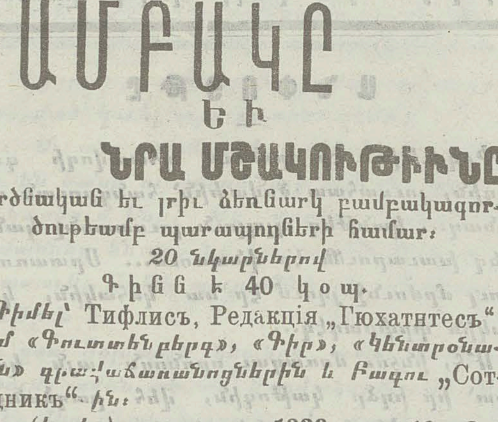

(П. 111473.) 1184. 9—3

Լոյս տեսաւ եւ վաճառվում են

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՓԻՆԵԱՆԻ

ԾՈՑԻ եւ ՊԱՏԻ

1911 Թ. „ՇԻՐԱԿ"

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ Օրացոյցները

XIII տարի

ԾՈՑԻ ՕՐԱՑՈՅՑ 320 երես

ՑՈՒՑԵՆՈՒԱԾԸ պարունակում է մուրհակների օրէնքները և օրինակներ, չափ և կշիռ, դրամներ և արժէքաւոր թղթեր: Վարձատրութիւն գատական պրիստաւների, նօտարների, երդուեալ-հաւատարմատարների: Պօստ և հեռագիր, պօստային օրէնքներ, խոնուղային զանձարաններ: Զինուորագրական օրէնքներ, նորակոչ զինուորների չափը: Անցագիր և բողոքելու ատեանները: Կտակի և պայմանագրերի օրինակներ: ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—Ռուսաստանի ազգաբնակութիւնը, նրա աճումն ու խտութիւնը, կեանքի միջին հասակը, ազգերի թիւն ըստ հասակի, զաւակութեան և պարապմունքի: Դաղթականութիւն: Փողովրդական կրթութիւնը, նրա ծախսերը, գրագիտութեան չափը, դպրոցներ Ջօրքը. զանազան պետութիւնների զինուորական ծախսերն ու ուժը: Փողովրդի առողջապահական դրութիւնը: Պետական եւ և մուտքը: Հողագործականութիւն: ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ.—Կեանքի նպատակը, օդը, կեանքի աղբիւր, չափաւորութիւն, խմիչքներ, կաշուի հոգատարութիւն, առողջապահական կանոններ, պատգամներ և խրատներ: ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ.—Մեղուաբուծական. մեղուների մայր տալը, բուածու և բոյ մեղուներ, ընտանեկերների միացնելը, փեթակների մաքրելը, ցեց, փոքրւութիւն, մեղուների մայրը, կերակրելը, գողութիւնը, արհեստական ժամաթերթեր և այլն: ԿԱԹՆԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ.—Կաթնատու կովեր, կովերի կթելը, կաթի կեղծելը, բժշկական խորհուրդներ: ՇԵՐԱՄԱԳՈՐԾԱԿԱՆ.—Խրատներ չերամապահներին: ԱՅԳԵԳՈՐԾԱԿԱՆ.—Գինետր տօտոսէր, միզամեծներ, սառերի հետաուրութիւնը, սառ-արեգակներ: ԳԻՏԱԿԱՆ.—Մարդու ծագումը, օդանաւեր և օդային թռիչքներ: ՊԱՏՄԱԿԱՆ.—Պասը զանազան ազգերի մէջ, ապրիլի 1-ին խաբելու սովորութեան ծագումը: ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ.—«Առտնին տեսարաններ», «Հօր խրատը որդուն», «Աչք և արցունք», «Ճշմարտութիւն», «Ծիծեռնակների ծնունդը», «Ճաշի ժամը», «Սրտի հէքիաթը», «Արցունքի լիճը», «Ինչ է սէրը», «Մարդկութեան պատմութիւնը», «Համբոյր», «Բաղդաւորների խնճոյքը»: ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ.—Դիմագուշակ, բժշկութիւնը հին ժամանակներում, ցաւի համբերող և ցաւ չը զգացողներ, գարուն ձմեռներ և ձմեռ ամարներ: ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ.—Հանելուկներ, խնդիրներ, խաղեր, բեզասներ, զուարճալի վիճակարան: ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱԿԱՆ.—Երկաթուղի և շոգենաւեր:

150 ՊԱՏԿԵՐՈՎ ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑ 150 ՊԱՏԿԵՐՈՎ

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԻ առաջին երեսների վրա տպագրված են հայ և օտար հեղինակների ու գործիչների պատկերներ, այլ և մեր պետական հիմնարկութիւնները տպած են պարագրաֆներից, ընտիր մտքեր, աֆօրիզմներ, հարուստ ժամանակագրութիւն, քանաստեղծական ընտիր քաղուածներ: Երկրորդ երեսների վրա՝ ազգային տօների բացատրութիւններ, գիտական նորութիւններ, բնութեան երևոյթների բացատրութիւններ, առողջապահական, բժշկական խրատներ, արհեստների վերաբերեալ օգտակար գիտելիքներ, արևելեան ազգերի կեանքից, զուարճալի պատմութիւններ, պատմական նշանաւոր դէպքեր հայկական, ռուսական և այլ ազգերի կեանքից, հետաքրքրական թւեր և տեղեկութիւններ: Ազգային քնար. բանաստեղծութիւններ, ռոմանսներ, աշուղական խաղեր, սիրոյ երգեր, զուարճալի անեկդօտներ մեծ մարդկանց կեանքից: Գիւղատնտեսական գիտելիքներ, խոհարարական խորհուրդներ, տնային խաղեր: Փողովրդական առածներ, երգեր, լէզներ, երգիծաբանական հատուածներ, ծիծաղաշարժ նոր առակներ և այլն:

ՇԱՊԻԿԸ պատրաստված է լիտօգրաֆիայում մօտ տասը գոյնով, յայտնի նկարչի վրձինի գործ, եւրոպական յայտնի հրատարակութիւնների նմանողութեամբ, ճակատին տեղաւորված է Անիի աքանչելի տեսարաններից մէկը:

Գները՝ պատինը—50 կոպ., ծոցինը—20 կ., զումարով գնողներին զեղջ:

Դիմել՝ Александрополь, типографія „Ширакъ", Карапету Апинянъ. Արտասահմանից՝ Alexandrople, Karapet Apinian (Caucase).

Վերադիր վճարով պահանջողները պէտք է ուղարկեն կանխավճար: Աւելի մանրամասն բովանդակութիւնը, առանձին տպագրված, ցանկացողներին կուղարկվի ձրի:

Ալէքսանդրօպօլում չը դիմել ուրիշ ոչ մի հասցէով:

(կ.) 1248. 0—1

ՁՐԻ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

ՆՄՈՒՇՆԵՐԸ և գները բարձր, միջակ և ցածր տեսակի ԱԼԻՒՐՆԵՐԻ՝ կրուպչատկա, սեանկա, ռազմօլ, նաև զանազան տեսակ ՀԱՑԱՀԱՏԻԿՆԵՐԻ: Ունեմ յայտնի ֆիրմաներից ներկայացուցչութեան իրաւունք և պատրաստում եմ ալիւր իմ սեփական ջրերնից զանազան կայարաններում:

Որոշ շրջանների համար տալիս եմ ներկայացուցչութեան իրաւունք:

Դիմեցէք՝ СТАВРОПОЛЬ-губ. Мисаку А. ФАЛАКЯНЦУ.
Հեռագրի համար՝ СТАВРОПОЛЬ губ. ФАЛАКЯНЦУ.

Յարգանօք Մ. Յ. ՖԱԼԱԿԵԱՆՑ

(հ. կ.) 1241. 18—2

Ս.-Պ Ե Տ Ե Ր Բ Ո Ւ Ր Գ Ո Ւ Մ

Հիմնել ենք առևտրա-յանձնարարական և ներկայացուցչական

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ,

որտեղ ընդունում ենք ընդհանրապէս զանազան առևտրական և առանձնապէս թարմ և չորացրած մրգեղէնի, կօնսերվանների և պիւրէների սպառման յանձնարարութիւններ: Խնդրում ենք դիմումի հետ չը մոռանալ նմուշներ ուղարկել:

Յարգանօք Զ. Ն. ԽՐԻՄԵԱՆՑ և Տ. Զ. ԲԱԽՇԻՆՕՎ

Հասցէներ | С.-Петербургъ, Петербург. ст., Большой пр. 92.
Тифлисъ, Елизаветинская, 192.

(կ.) 973. 15—12

Типографія „Экономія", Большая-Ванкская № 2.